

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 36 och 55 § i lagen om statsandel för kommunal basservice

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 36 och 55 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 90/2020 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Matti Sillanmäki, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Mikko Nygård, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Satu Seikkula, social- och hälsovårdsministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Kommunförbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice är en av de åtgärder som vidtas för att stödja kommunerna i samband med coronavirusepidemin. Syftet är att ersätta kommunerna för de ekonomiska konsekvenser som coronavirusepidemin medför för år 2020 och att därigenom säkerställa förutsättningarna för att ordna basservice och underlätta i fråga om de ekonomiska utmaningar som kommunerna står inför på grund av undantagsförhållandena. Ett annat syfte är att mildra de negativa konsekvenser som coronarestriktionerna medför för barn och unga samt äldre personer.

Såsom konstateras i propositionsmotiven är det ännu omöjligt att i detalj bedöma hur coronavirusepidemien och begränsningsåtgärderna påverkar den kommunala ekonomin. Undantagsförhållandenas varaktighet och omfattning har en väsentlig inverkan på kommunernas inkomster och utgifter. Den kommunala ekonomin har utvecklats svagt och utsikterna har varit svåra redan i flera år före coronavirusepidemin. I fråga om stödet till kommunerna bör man därför skilja mel-

Utlåtande ShUU 4/2020 rd

lan de direkta effekterna av coronakrisen och de långsiktiga strukturella problemen inom den kommunala ekonomin.

Utskottet anser det motiverat att stödet till den kommunala ekonomin består av olika delar och riktas till de områden som på olika sätt drabbats av coronapandemin. Den största posten fördelas på basis av en försämring av intäkterna från kommunalskatten (370 miljoner euro). Alla kommuner kompenseras genom en lika stor post för att ekonomin försvagas genom exempelvis minskande avgiftsintäkter och ökande kostnader (180 miljoner euro).

Genom att rikta in en del av ökningen av statsandelen utifrån antalet kommuninvånare som är under 18 år strävar man efter att stärka kommunernas förutsättningar att ordna stödtjänster för barn, unga och familjer (112 miljoner euro). Enligt inkommen utredning ska barn, unga och familjer stödas i eftervården av coronakrisen genom en satsning på sammanlagt cirka 320 miljoner euro, varav en del ingår i ökningen av statsandelen.

Utskottet förutsätter att finansieringen riktas till tilläggsresurser för socialvårdstjänster som stärker barns, ungas och familjers möjligheter att klara sig i vardagen samt till mentalvårdstjänster för barn och unga för att undvika långvariga negativa konsekvenser av undantagsförhållanden och undvika ett ökat behov av dyra specialtjänster.

Dessutom strävar man efter att säkerställa att tjänsterna för de äldre fungerar genom att en del av ökningen av statsandelen riktas in utifrån antalet kommuninvånare som har fyllt 65 år (60 miljoner euro). Anslagsökningen är avsedd för att jämna ut konsekvenserna av det undantagstillstånd som coronaviruset orsakar och för att bekämpa sociala problem.

Utskottet anser det vara nödvändigt att som en del av helheten också stödja familjer där någon får närståendevård och i synnerhet närståendevårdare. Många närståendevårdares ansvar för vården av en närstående har ökat på grund av karantänarrangemangen och stängningen av dagverksamhetstjänsterna och kortvårdsplatserna.

Till statsandelarna fogas 17,7 miljoner euro på basis av ändringen av äldreomsorgslagen. Det föreslås att statsandelsprocenten för kommunal basservice höjs med 0,05 procentenheter. Den nya statsandelsprocenten är 25,51 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,49 procent. Ändringen gäller ersättningen till kommunerna för de kostnader som uppstår år 2020 till följd av den nya personaldimensioneringen i serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig institutionsvård för äldre. Den föreslagna ändringen av statsandelsprocenten är beroende av godkännandet av det lagförslag som ingår i regeringens proposition RP 4/2020 rd.

Utskottet konstaterar att enligt 55 § 2 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice är statsandelen för nya och mer omfattande statsandelsåligganden 100 procent av de kalkylerade kostnaderna för nya och mer omfattande åligganden, om inte åliggandena minskas i motsvarande utsträckning.

Utskottet anser det vara nödvändigt att ökningen av statsandelarna används för de tjänster som de är riktade till och att kommunerna noggrant och regelbundet följer fördelningen av medlen.

Utlåtande ShUU 4/2020 rd

Den pandemi som coronaviruset orsakat ökar sjukvårdsdistriktens kostnader i synnerhet i form av ökade kostnader för intensivvård och bäddavdelningsvård, virustest, tilläggskostnader för skyddsutrustning och personalutbildning samt fasta utgifter för beredskap inför pandemin. Dessa kostnader kan inte täckas genom avgiftsintäkter. Icke-brådskande vård har skjutits fram, varför sjukvårdsdistriktet inte får försäljnings- och avgiftsinkomster. Det betyder samtidigt att avtalad och beställd produktion inte genomförs och att vårdåtgärder flyttas fram till 2021. Å andra sidan har kommunernas utgifter åtminstone temporärt minskat till denna del.

Utöver de höjningar av statsandelarna för kommunal basservice som ingår i propositionen har regeringen beslutat att kompensera sjukvårdsdistriktet för de merkostnader som coronakrisen orsakar. I den fjärde tilläggsbudgeten för 2020 ingår ett understöd på 200 miljoner euro till sjukvårdsdistriktet för att kompensera kostnaderna och eventuella underskott till följd av coronavirussituationen. I tilläggsbudgetpropositionen uppgår stödet till kommunerna och sjukvårdsdistriktet till sammanlagt cirka 1,4 miljarder euro. Utskottet anser det vara klart att man bör bevaka om stödpaketet räcker till, och vid behov öka stödet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.6.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml (delvis)
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Juhana Vartiainen saml (delvis)
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Petri Huru saf
ersättare Katja Hänninen vänst
ersättare Paula Werning sd.

Utlåtande ShUU 4/2020 rd

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.